

Převod materiálu

Tomáš Pavelka

Pořadí v lekci

65

1 Samuelova 28, 3–25; 1 Samuelova 31; 2 Samuelova 1

*Nedopatřením jsme přeškočili Saula u narození v Ed Doru. Protože je to docela důležité místo, přečtme ho nyní vyprávěním o Saulově smrti a Davidově oplakávání, které jsou obě dost krátké.

Postehy pro učitelku

Samuel zemřel a všichni Izrael ho oplakával. ... Saul pak vymýtil ze země vyvolávané duchy zemřelých a jasnovidce. (28,3) Dokud žil Samuel, žil Saul s pocitem, že se na něj může obrátit o radu – i když Samuel mu řekl, že jej Bůh zvarhl. Pro Saula je následování Boha tak trochu něco, co se dělá kvůli lidem, kvůli tomu, aby se mi dařilo, aby mě měli lidé rádi atd. Jen kvůli Bohu samému toho moc nedělá. Jen občas ho to najednou „popadne“. A tak nyní, když umřel Samuel, který pro něj byl takovou „spojkou k Bohu“, v náhlém šoku si vzpomene, že Bůh vlastně zakázal, aby v Izraeli byli jasnovidci a vyvolávané duchy zemřelých Dt 18,10nn: „Ať se u tebe nevyskytne ... vštec obírající se vřtami, mrakopravec ani hada ani narození ani zaklínači ani ten, kdo se doptává duchy zemřelých, ani jasnovidce ani ten, kdo se dotazuje mrtvých. Každého, kdo činí tyto věci, má Hospodin v ohavnosti.“ Saul najednou potěbuje udělat nějaký „dobrý skutek“. To je jistě správné pokání, lítost nad předchozími hříchy má člověka vyjadřovat dobrým jednáním. Ale člověk má být s Bohem pořád, ne jen, když něco zlého provede.

Když Saul uviděl pelištejský tábor, strachy se celý roztáhl. (28,5) Tentokrát nejde o nějaký loupeživý nájezd ale o celou pelišťskou armádu v plné síle. Saul, který myslí jen na to, jak si zrovna stojí, jak na tom zrovna je, nemá v takové tíživé situaci žádnou oporu. Přitom pro naši víru není to hlavní, jestli se nám bude dařit dobře, nebo zle. To je jistě důležité, ale důležitější je Boží ujištění „budu s tebou, I KDYŽ se ti bude dařit zle; když je ti zle, neznamená to, že jsem tě opustil“.

Hospodin mu neodpovídal (28,6) Doteď Hospodin k Saulovi mluvil skrze Samuela, ale Saula to spíš obtěžovalo. Bůh s ním nejedná nijak nespravedlivě. Bůh Saulovi bez všech zásluh dal království, dával mu v počátcích svého Ducha, když bojoval se nepřáteli. Ale Saula zajímalo jen co je dobré pro něj. A asi by to tak bylo i dál, kdyby k němu Bůh znovu promluvil. Sami víme, jak je nám nepříjemné, když si na nás někdo vzpomene jen, když něco potěbuje.

ani skrze sny (28,6) Zejména v SZ, ale i v apoštolské době mají občas některé postavy sny, které dovedou rozeznat od obyčejných snů jako poselství do Boha. Je tomu tak asi proto, že ještě nebylo sepsáno celé Písmo a tak Bůh dával na jevo svou vůli takto „přímou“ cestou. Ovšem je otázka, zda můžeme mluvit o přímé cestě v případě snu (nebo losu) – sen, i prorocký sen, je dost nejednoznačná věc, kterou si člověk může různě vykládat a nemusí ji pochopit vůbec (jako například faraon v Egyptě). Každopádně, Bůh mluvil takto podivuhodně k biblickým svěřníkům, abychom si my dnes z jejich příběhu mohli zvit jasně a srozumitelně poučení – jsme na tom tedy lépe, než oni.

ani skrze urím (28,6) Urím a tumím byly posvátné losy, které nosili v jakémsi kšáři na hrudi. Zejména to byly různobarevné kamínky, z nichž jeden znamenal ano a druhý ne. Zdá se zvláštní, jak Bůh mohl Saulovi

neodpovídat, když vždy nějaký kamínek musel být vytažen, jako u hození mince padne vždy jedna nebo druhá strana. Napadají mne tato vysvětlení:

Buď je možné, že se vřsta od Hospodina nějak potvrdovala – proroctví od Boha se pozná totiž tak, že se plní. Takže třeba se ptali na něco, co se dá zjistit celkem rychle, například zda Saul zvíťzí v nějaké menší potyčce – padlo ano a přece to nevyšlo.

Druhá možnost je, že Saul ani knží prostě nevěřeli, jak se zeptat. Jsou přece otázky a je jich mnoho, na které nejde odpovědět buď ano nebo ne.

Nebo knží sami nějak cítili, že Bůh není s nimi a tak losování pro Saula prostě odmítli.

Však ty víš, co udělal Saul, že vyhladil ze země vyvolávané duchy zemřelých a jasnovidce. Proč mi stojiš léku? (28,9) Saul se stal (jako Boží pomazaný) pro všechny mřítkem spravedlnosti. A teď porušuje svůj vlastní příkaz. Nastává tak děsivá situace, ve které už si nikdo nemůže být jist, co je správné, skutečné děsivé Boží mlčení. Do té doby, kdo hřešil, mohl alespoň poznat svůj hřích, protože král dal jasno na jevo, co je hřích – a mohl tak své jednání napravit, dosáhnout odpuštění. Ale když ani není jasné, co hřích je, jak se může kdokoliv smířit s Bohem? Jak dosáhnout odpuštění, když ani nevíme, že jsme zhešili, když nemáme potřebu o odpuštění žádat.

Jakože živ je Hospodin, žádný trest tě za to nestihne. (31,10) Hrozné rouhání, Saul zaštiňuje Božím jménem porušování Božích příkazů. Snad nejlepší ukázka, co se myslí prikázáním „Nezneužíješ jména Hospodina, svého Boha. Hospodin nenechá bez trestu toho, kdo by jeho jména zneužíval.“

Když žena Samuela viděla (28,12) Je docela oříšek určit, co žena vlastně viděla. Je třeba zdůraznit, že se skutečně jedná o věc, která se dělat nesmí, ani jako hra, ani z legrace. Protože je vyvolávání duchů Písmem přísně zakázáno, neměli bychom ani moc pátrat, jak (jestli) funguje. Ale snad můžeme říci: Přivést člověka k životu může jedině Bůh. Podle Jžíšova podoboběntví *O bohách i a Lazarovi* by se snad dalo říci, že zemřelí ani nemohou sestupovat na zem (L 16,26); rozhodně ale nebudou přicházet od Boha (!) na příkaz nějaké vřstnice. Žena tedy rozhodně neviděla živého Samuela.

Vystupuje starý muž, zahalený pláštěm. (28,14) Tj. vypadá tak, jak lidem uvázl v paměti, než zemřel. Tj. vřstnice vidí spíše svou vzpomínku. Krom toho, starý muž, zahalený pláštěm, je velmi, velmi obecný popis člověka. Proto je až legrační, když je řečeno, že „Saul poznal, že to je Samuel“. Všechno vřstění funguje více méně na tom, že člověk vidí, co předeem chce vidět a slyší, co předeem chce slyšet nebo co sám tuší.

Proč rušíš můj klid? Proč jsi mě dal přivolat? (28,15) Samuel mluví skoro jako v duchařských komediích. Samuelův duch je podle mě něco jiného než skutečný Samuel, je to něco jako otisk Samuela ve vzpomínkách lidí, něco jako jeho stín, „záznam na videu“. Není to živý člověk. Je to přízrak.

Hospodin učinil, co prohlásil skrze mne (28,17) Samuel vlastně neříká nic, co už jednou neříkal za života. Živý člověk vždy nějakým trochem překvapuje. Samuelův duch je ale jen přílud, který jen opakuje, co už bylo řečeno.

Zítřa budeš ty i tvoji synové u mne. (28,19) I v tomto případě neříká Samuel nic překvapivého, říká, co sám Saul v skrytu duše tuší, ví – že nemá proti Pelišťjcům šanci. A tak vidíme, že skrze vřstění a vyvolávání duchů může člověk zjistit maximálně jen to, co už sám ví, nebo tuší. A ve většině případů mu jen někdo něco namluví a člověk tomu uvěří natolik, že se mu pak věc skutečně stane, protože k ní začne sám směřovat celý svůj život. Kdo ví, zda byl nakonec tento Samuelův přízrak poslán od Boha, kdo ví, zda přízraky mohou mluvit Božím jménem! Těba byla právě slova tohoto přízraku tím, co Saula v bitvě oslabilo a proto ji vedl špatně a padl. Skutečně nové skutečnosti, věci, které jsme ve svém životě nepoznali, nám může dát jen Boží slovo, jak je zapsáno v Písmu.

Te? zase ty prosím poslechni svou otrokyni. P?edložím ti sousto chleba a pojíš, aby ses posílil, vždy? musíš pokračovat v cest?. (28,21) Je zajímavé, jak taková z podstaty zlá, škodící osoba jako ?arod?jnice najednou pe?uje o zhrouceného Saula. Così dobrého v nás n?kdy možná zafunguje jaksi automaticky. ?arod?jnice se nyní chová jako matka, babi?ka, manželka – zkrátka žensky pe?ujícím zp?sobem. Pocit z dorbého jednání je v n?em p?íjemný i zlému ?lov?ku.

Druhá v?c je, že její pé?í vlastn? vrcholí Saulovo ponížení. To vyjad?uje protimluv „poslechni svou otrokyni“. Saul, kv?li svému na?ízení, p?edtím pro otrokyni znamenal smrtelné nebezpe?í. Te? mu pro zm?nu ona m?že dát na jevo, že on musí poslechnout ji, že ji pot?ebuje. A (!) že musí pokračovat k cest?, podle slov Samuelova ducha, k vlastní záhub?. Posléze se k t?m, kdo mu vlastn? p?ikazují, p?idávají i jeho služebníci – ti, kte?í p?edtí museli na slovo poslouchat jeho. Vše je postaveno na hlavu.

Žena m?la doma vykrmeného bý?ka. Rychle ho p?ipravila k hodu (28,24) Vykrmený býk je docela slavnostní jídlo na oby?ejnou ve?e?i – však také ?teme, že se jednalo o hod. A hod v Izraeli v?tšinou souvisel s ob?továním, taková velká jídla byla v?tšinou náboženským ob?adem. Hodovníky společné jídlo spojovalo, sjednocovalo. Takže Saul nakonec vlastn? jakoby ob?tuje spolu s ?arod?jnicí – jejím Boh?m. Srh?me si, co všechno ?arod?jnice získala: Doprošuje se jí ten, kdo ji p?edtím právem odsoudil k smrti. Kdo ?íkal, že je šk?dcem, ji najednou považuje za nutn? pot?ebnou. Ménem Božím (!) jí slíbí, že se jí nic nestane. ?arod?jnice se pak o n?j musí starat jako o nemocné dít? a vše završí společný a spojující hod. ?lov?k, který opustí Boha, nem?že z?stat neutrální. Bu? jí u stolu Božího, nebo u stolu démon?.

Pelištejci bojovali proti Izraeli. Izraelští muži p?ed Pelištejci utíkali (31,1) Po tom všem už m?že nastat jen konec. Kapitola 31 je krátká a suchá. Pro? to takhle dopadlo, už jsme slyšeli p?edtím.

I pobili Pelištejci Saulovy syny Jónatana, Abínádaba a Malkíšúu. (31,2) Zde je vid?t, že ?lov?k není na sv?t? nikdy jen sám za sebe. Když ni?í sebe, ni?í tím i své blízké. Nikdo nem?že ?íci „jak žiju, je jen moje v?c“.

Vytas me? a probodni m? jím, než p?ijdou ti neob?ezanci, aby m? neprobodli oni a nezneuctili.(31,4) Saul, i když naprosto zoufalý, p?ece ví, kdo jsou jeho lidé a kdo jeho nep?átelé. Ob?ízka je znakem vyvoleného lidu. Tam chce Saul pat?it. Když už jsem všechno zbabral, a? m? za to rad?ji zabijí, potrestají vlastní.

Saul tedy uchopil me? a nalehl na n?j. (31,4) Sebevražda je h?ích; zvlášt? v p?ípad?, když k ní ?lov?ka p?ivede p?edchozí špatný život (je jiná otázka, zda t?eba sebevrazi s t?žkou duševní nemocí, nap? t?žkou depresí vládnou sami and sebou). Na druhou stranu, u Saula, který vždy naopak p?íliš dbal o svou bezpečnost a oblíbenost znamená, že si svého života kone?n? necení tak, že by musel trvat za každou cenu. Jeho ?in je t?žké posoudit: Bu? m?že být sebevražda vrcholem jeho celoživotní nev?ry Bohu (nedoufá v n?j ani te?), nebo naopak jeho (p?ehnaým) pokáním. Soudit m?že jen B?h.

I uslyšeli o n?m obyvatelé Jábeše v Gileádu, o tom, co Pelištejci se Saulem provedli. (31,11) Jábeš bylo m?sto, které Saul na samém začátku svého králování stet?n? a d?vtipn? zachránil. P?íb?h nám tím p?ipomíná, že Saul nebyl n?jaký úplný ?ábel, ?lov?k zcela zkažený. Ale zni?il jej nedostatek víry a láska k moci. P?esto na n?j má kdo s vd?ností vzpomínat. Už zde vidíme, že i soud na Saulemnáleží jedin? Bohu.

Když došli do Jábeše, spálili je tam. (31,13) Protože t?lo bylo znesv?ceno znetvo?ením (Saulovi usekli hlavu).

2 Samuelova 1

Postavil jsem se k n?mu a usmrtil jsem ho. Poznal jsem, že po mém pádu stejn? nebude živ. S?al jsem mu z hlavy královskou ?elenku a z paže náramek a p?inesl jsem je sem svému pánu.“ (1,10) Ten n?kdo

se chce Davidovi zvad??it, v??í Saulovu lživému na??ení, že David usiloval Saulovi o život. P??ináší Davidovi odznaky královské moci. Ale David dostal království od Hospodina, ne svou šikovností, ne od lidí.

Na??íkali, plakali a postili se až do ve?era pro Saula (1,12) Pro sv?t je p?ekvapivé, že spravedlivý ?lov?k nemá radost ze špatného konce svého nep?ítele. Jde mu o smí?ení – a tomu práv? smrt zabránila. Postili se až do ve?era. M?že se nám zdát, že nejíst do ve?era ?lov?ka „moc nebolí“. Ale u p?stu nejde o to, aby bolel, ale o sebeovládnutí, o dobrovolné rozhodnutí a poslušnost. I p?st ve starších dobách v?tšinou znamenal, že se nejedlo p?es den; málokdy to bylo úplné hladov?ní a pokud ano, tak na jen velmi krátkou dobu.

Jak to, že ses nebál vztáhnout ruku a zahubit Hospodinova pomazaného? (1,14) Jak už jsme ?ekli d?íve, a? byl Saul jaký byl, p?ece byl ke svému ú?adu pov??en Bohem. Nikdo nem?l právo na n?j vztáhnout ruku.

I zpíval David nad Saulem a nad jeho synem Jónatanem tento žalozp?v. (1,17) I na tom je vid?t, že nám nep?ísluší nad Saulem vynášet kone?ný soud. V Písmu se možná více mluví o jeho špatných skutcích – abychom se jich sami varovali – a naopak se nezmi?ují úpln? všechny dobré v?ci, které Saul ud?lal. Je pro nás hlavn? prosp?šné vid?t, jak ?lov?ka pstupn? ni?í h?ích.

Vyzval také Judejce, aby se p?i n?m u?ili zacházet s lukem. (1,18) Tzn. píse? je myšlena jako píse? „do kasáren“, u které mají cvi?it vojáci, aby v?d?li, že mají pomstít Saulovu a Jonatanovu smrt. David, i když skrušen smutkem, neztrácí duchap?ítomnost a cvi?í už vojsko na obranu p?ed Pelištejci.

Je zapsán v Knize P?ímého. (1,18) Nedochovaly se nám všechny spisy z biblické doby, nap?. zmín?ná kniha. Dochovalo se jen to, co osloví i nás, co je nám ku prosp?chu.

Dcery izraelské, pla?te pro Saula, který vás odíval karmínem (1,24) Saul jako vojev?dce byl ochráncem slabých a tím pádem jakýmsi „nejsiln?jším chlapem z vesnice“, „idolem“ žen. Saul je jakoby „manželem – ochráncem“ všech žen v Izraeli, v duchovním smyslu.

Stýská se mi po tob?, m?j brat?e Jónatane, byls ke mn? pln n?hy, tvá láska ke mn? byla podivuhodn?jší nad lásku žen. (1,26) Pro naši kulturu nezvykle silné vyjád?ení p?átelství muže k muži. Ovšem ne tak neobvyklé v orient?, kde je mužský a ženský sv?t více odd?len, jednotlivé pohlaví spolu tráví více ?asu a tak jsou si bližší a v projevech cit? k sob? i otev?en?jší. Celkov? drsn?jší sv?t muž? v t?chto zemích dává dostatek p?ležitosti k prokázání mužnosti v bojích a jiných nebezpe?ných ?inostech, že se hlubším projevem p?átelství nikdo neshodí.

Osnova výkladu

Kam dále

[NŠ Louny](#)

Cílová skupina

[Školní](#)

Katechetické cykly

[NŠ Louny](#)

Biblický odkaz (kat)

[1 Samuelova 28,3–31,](#)